

*Іван МЕЛЬНИЧУК,
прокурор Тернопільської області,
державний радник юстиції 3 класу*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ І ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ»

Ключові слова: корупція; корупційне правопорушення; посадова особа; сприйняття корупції; корупційний ризик; відповідальність; правоохоронні органи.

Корупція є складним і багатоаспектним соціальним явищем. Її можна розглядати в економічному, політичному, правовому, моральному, соціально-психологічному та інших ракурсах. У правовому сенсі корупція становить сукупність різних за характером та ступенем суспільної небезпеки, але єдиних за своєю суттю правопорушень, а також порушень етики поведінки посадових осіб, осіб органів державної влади та місцевого самоврядування, пов'язаних із вчиненням цих правопорушень [1, 6–7]. За вказаним критерієм можна виділити кримінальні, адміністративні, дисциплінарні й конституційні види корупційних правопорушень. Найбільш небезпечними з них є правопорушення кримінального характеру – корупційні злочини.

Відповідальність за корупційні правопорушення передбачена Конституцією України та багатьма законами, зокрема Кримінальним кодексом України (КК України), Кодексом України про адміністративні правопорушення (КУпАП), законами України «Про державну службу», «Про засади запобігання і протидії корупції» (далі – Закон), «Про вибори народних депутатів України», «Про судоустрій і статус суддів», «Про Вищу раду юстиції» та ін. Отже, передбачені Законом корупційні правопорушення не вичерпують усього масиву такого роду правопорушень, а становлять лише їх частину.

Корупційні правопорушення не є особливим, таким, що не «вписується» у класичну схему правопорушень, їх видом. Це ті

самі злочини, адміністративні, дисциплінарні, конституційні правопорушення, але вони об'єднані в окрему групу за специфічними ознаками об'єкта, об'єктивної сторони, суб'єкта і суб'єктивної сторони посягання. Їм, так само як і іншим правопорушенням, притаманні ознаки, що, власне, й дають підстави вважати їх правопорушеннями, – суспільна небезпечність (шкідливість), протиправність, винність і караність (передбачення за їх вчинення юридичної відповідальності). Корупційні правопорушення є узагальнюючим терміном, який охоплює усі форми поведінки особи, що мають корупційний характер [2].

Вони можуть виявлятися у різних формах: одержанні хабара, зловживанні службовим становищем, наданні незаконних переваг фізичним або юридичним особам під час підготовки і прийняття відповідних рішень тощо. Разом із тим на відміну від Закону України «Про боротьбу з корупцією» від 5 жовтня 1995 року, згідно з яким такі дії завжди пов'язані з неправомірним використанням державними службовцями наданих їм владних або службових повноважень, Закон надав поняттю корупційного правопорушення якісно нових ознак, віднісши до кола його суб'єктів не лише державних службовців, а й інших працівників, які отримують заробітну плату з відповідних бюджетів, та осіб, які надають публічні послуги, а також посадових осіб юридичних осіб, фізичних осіб.

Явище корупції, ймовірно, походить від звичаю робити подарунки, щоб домогтися

прихильності. Коштовний подарунок виділяв людину з-поміж інших прохачів і сприяв тому, щоб її клопотання було виконане. Тому в первісному суспільстві плата вождю була нормою. Внаслідок ускладнення державного апарату і посилення влади центрального уряду з'явилися професійні чиновники, які, за задумом правителів, повинні були задовольнятися тільки фіксованою платнею. На практиці чиновники прагнули скористатися своїм становищем для таємного збільшення своїх доходів. Згадки про боротьбу з корупцією з'являються у другій половині XXIV століття до н.е. у давніх шумерів. Однак, незважаючи на показові і часто жорстокі покарання за корупцію, боротьба з нею не приводила до бажаних результатів. У кращому випадку вдавалося запобігти найбільш небезпечним злочинам, утім, на рівні дрібної розтрати і хабарів корупція мала масовий характер. Тож на цьому тлі особливу заклопотаність викликала продажність суддів, тому що вона призводила до незаконного перерозподілу власності і бажання вирішити суперечку поза правовим полем. Проте наприкінці XVIII століття на Заході ставлення суспільства до корупції докорінно змінилося. Ліберальні перетворення проходили під гаслом, що державна влада існує для блага людей, їй підвладних, і тому піддані утримують уряд в обмін на неухильне дотримання чиновниками законів. Суспільство почало дедалі більше впливати на якість роботи державного апарату. Мірою посилення політичних партій та державного регулювання зростало занепокоєння, викликане епізодами змови політичної еліти та великого бізнесу. Однак об'єктивно рівень корупції в розвинених країнах протягом XIX–XX століть значно зменшився порівняно з іншими. У другій половині XX століття корупція почала набирати міжнародних масштабів. Підкуп корпораціями вищих посадових осіб за кордоном набув масового характеру. Глобалізація призвела до того, що корупція в одній країні негативно позначалася на розвитку багатьох держав. При цьому країни з найвищим рівнем корупції більше не обмежувалися третім світом: лібералізація в колишніх соціалістичних країнах в 1990-ті роки супроводжувалася кричущими посадовими зловживаннями.

У випуску газети Financial Times від 31 грудня 1995 року 1995 рік було оголошено «роком корупції». Для пропаганди знань про це явище ООН заснувала Міжнародний день боротьби з корупцією (9 грудня).

Корупція в Україні давно сприймається населенням як органічна частина нашого життя. Було б неправильним вважати, що корупція – явище останніх років. Найнижчим в Україні Індекс сприйняття корупції, щорічно вимірюваний міжнародною антикорупційною організацією Transparency International (за шкалою від нуля до 10, де 0 означає найвищий рівень сприйняття корупції, а 10 – найнижчий), був у 2000 році і становив 1.5. Тоді нижчі показники зафіксовано лише у Югославії, що перебувала на той час у стадії розпаду, та Нігерії. Далі за вимірами Transparency International Індекс у 2001 році становив 2.1, у 2002 році – 2.4, у 2003 році – 2.3, у 2004 році – 2.2, у 2005 році – 2.6, у 2006 році – 2.8, у 2007 році – 2.7. Як бачимо, Індекс дещо поліпшувався, але так і не подолав межу у 3.0, нижче якої корупція у країні вважається «галопуючою». У вересні 2008 року Transparency International оприлюднила свій черговий щорічний рейтинг, і показник України знову погіршився до 2.5. У 2010 році Україна розділила 134 позицію в рейтингу зі 180 країн з Нікарагуа, Пакистаном, а також Коморськими Островами, в той час як ще 2009 року займала 118 місце. З огляду на це наша країна опинилася в одному ряду із тими, що вважаються в Європі найбільш корумпованими. При цьому країна розцінюється як така, де методи боротьби з корупцією є неефективними, а її масштаби зростають. У 2011 році Україна зайняла 152 позицію, набравши 2.3 бала і посівши місце між Азербайджаном, Росією, Білоруссю, Нігерією, Угандою і Центральноафриканською Республікою, Республікою Конго, Кот-д'Івуаром, Кенією, Гвінеєю-Бісау. Звичайно, такий високий рівень корупції, що його фіксують міжнародні організації, є лише відображенням сприйняття корупції всередині країни, яке, у свою чергу, відбиває об'єктивну ситуацію її поширення [3].

Упродовж десятиліть у суспільстві вкорінювалася думка, що корупція притаманна лише чиновникам і що лише чиновники вчи-

няють корупційні діяння. Поширенню та закріпленню такого стереотипу мислення сприяло і наведене в Законі України «Про боротьбу з корупцією» визначення корупції, яке зводилось лише до того, що це діяльність осіб, уповноважених на виконання функцій держави, яка спрямована на неправне використання наданих їм повноважень для одержання матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг.

Такий підхід до розуміння корупції зумовлював хибні кроки, спрямовані на її подолання, і утверджував ідею «сильної руки» у протидії корупції. Так, у суспільстві й досі іноді можна чути гасла найпростіших «рецептів» подолання корупції: варто лише активізувати роботу правоохоронних органів, щоб покарати всіх корумпованих чиновників та замінити їх гідними людьми.

При цьому, нарікаючи на корумпованих чиновників і вважаючи себе жертвами корупції, жоден з пересічних громадян, мабуть, дуже рідко, а може, і ніколи не замислювався, чим від цих чиновників відрізняється він сам, коли намагається вирішити на свою користь будь-які питання шляхом добровільного давання хабара. Пропонуючи чи обіцяючи з власної ініціативи хабар посадовцю, громадяни не перестають впевнено стверджувати, що, якщо чиновнику не «дати на лапу», питання не вирішиться. До такого способу вирішення питань вони вже привчили і власних дітей, і навіть онуків, які знають, що в дитячому садочку батьки даватимуть подарунки, щоб за дитиною краще доглядали, у школі – щоб ставили кращі оцінки, а потім – щоб дитину прийняли до ВНЗ, в яких також не обов'язково вчитися. І так триватиме все життя. Звичайно, набагато дешевше заплатити 100 гривень працівнику ДАІ, ніж сплачувати офіційний штраф, наприклад, 500 гривень.

Утім, проведені останніми роками в Україні дослідження з питань запобігання і протидії корупції свідчать саме про наявність проблеми не просто толерантного ставлення суспільства до корупції, а про використання її як «ефективної рушійної сили» при отриманні позитивних результатів урегулювання різного роду проблем. Саме таке

ставлення суспільства до корупції є однією з багатьох складових, що сприяє її поширенню в державі. У зв'язку із цим застосування репресивного антикорупційного законодавства, спрямованого лише на покарання публічних службовців, без усунення факторів, що підживлюють та породжують корупцію, не приносило та й не могло принести жодних відчутних результатів. Зокрема, правоохоронці сотнями і тисячами складали протоколи про корупційні діяння й інші правопорушення, пов'язані з корупцією, а особи, на яких накладались адміністративні стягнення, у більшості випадків продовжували після сплати відповідного штрафу працювати в тих самих органах державної влади, обіймаючи ті самі посади.

Наразі в державі створено умови для викорінення корупції і не просто задекларовано наміри запобігати та протидіяти їй, а проявлено політичну волю на вищих щаблях влади щодо проведення повного реформування і антикорупційного законодавства, і всієї державної антикорупційної політики. Першим кроком на цьому шляху стало створення Національного антикорупційного комітету, результатом діяльності та активної позиції якого стала розробка та швидке прийняття Закону України «Про заходи запобігання і протидії корупції». До цього Закону можна ставитися критично, але не можна не визнати, що він дасть поштовх для зміни ситуації в державі.

Передусім слід зауважити, що Закон визнає корупцію не лише проблемою чиновників. Він визначає корупційними правопорушеннями і дії громадян при наданні або пропозиції надання неправомірної вигоди чиновнику. Саме тому коло суб'єктів відповідальності, як зазначено вище, розширено.

Значну частину положень Закону спрямовано саме на запобігання корупції.

Одним із основних напрямів у сфері запобігання корупції є виявлення корупційних ризиків, які можуть виникнути в діяльності державних службовців, а також усунення умов та причин їх виникнення. Корупційні ризики – це закладені в системі державного управління можливості для дії (бездіяльності) посадових осіб і рядових співробіт-

ників з метою незаконного отримання матеріальної та іншої вигоди при виконанні своїх посадових повноважень [4].

Вказані корупційні ризики постійно досліджуються науковцями і громадськими організаціями у різних сферах державного управління.

При цьому за поширеністю корупційні ризики в діяльності державних службовців можна розташувати в такому порядку:

– недоброчесність державних службовців;

- виникнення конфлікту інтересів;
- безконтрольність з боку керівництва;
- наявність дискреційних повноважень.

Перше місце серед корупційних ризиків не випадково посідає недоброчесність поведінки державних службовців.

Етико-психологічні аспекти та соціально-правові фактори мають досить великий вплив на сумлінність державних службовців при виконанні останніми посадових обов'язків, оскільки державний службовець завжди приймає рішення передусім на підставі власного досвіду, ставлення до виконуваної роботи, а також ґрунтуючись на особистих переконаннях і персональному соціально-матеріальному становищі. До того ж під час добору осіб на посаду державного службовця одним із вагомих критеріїв є, зокрема, така моральна риса, як доброчесність (чесність, моральність, добропорядність) [5].

Ще одним не менш суттєвим корупційним ризиком є виникнення конфлікту інтересів, поняття якого вперше визначено на законодавчому рівні. Виникнення конфлікту інтересів можна уникнути шляхом встановлення низки обмежень для чиновників щодо використання службового становища, суміщення та сумісництва, одержання подарунків, безпосередньої підпорядкованості або підлеглості особам, які є їх близькими родичами, діяльності після звільнення з посад або припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування, а також декларування майна, доходів, витрат і зобов'язань фінансового характеру. Закон встановлює й обов'язкову вимогу для чиновників уживати заходи щодо недопущення будь-якої можливості виникнення конфлікту інтересів та

невідкладно повідомляти безпосереднього керівника про наявність такого конфлікту.

Питання запобігання корупційним ризикам регламентоване і низкою положень міжнародних актів, спрямованих на встановлення правил добросовісної поведінки. Зокрема, ст. 8 Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції, яка встановлює вимогу щодо розробки та прийняття країнами-учасницями Кодексів поведінки державних посадових осіб, а також рекомендацію щодо запровадження заходів і систем, що сприяють тому, щоб державні посадові особи повідомляли відповідним органам про корупційні діяння, про які їм стало відомо під час виконання ними своїх функцій; зобов'язують державних посадових осіб надавати відповідним органам декларації, *inter alia*, про позаслужбову діяльність, заняття, інвестиції, активи та про суттєві дарунки або прибутки, у зв'язку з якими може виникнути конфлікт інтересів стосовно їхніх функцій як державних посадових осіб.

Варта уваги й Рекомендація Ради Організації економічного співробітництва та розвитку по покращенню етики поведінки на державній службі, прийнята 23 квітня 1998 року, яка встановлює, що етичні норми для державної служби мають бути чіткими та зрозумілими. Державні службовці повинні знати основні принципи і норми, якими вони мають послуговуватися в повсякденній роботі, та межі допустимої поведінки. Цього можна досягти шляхом постійного інформування та викладення зазначених етичних норм і принципів державної служби.

Крім того, етичні норми мають бути відображені в правовій системі, яка є основою для доведення мінімальних обов'язкових норм і принципів поведінки до відома кожного державного службовця. Державні службовці повинні знати свої права та обов'язки при виявленні ними фактичних або можливих правопорушень у сфері державної служби. З цієї метою для таких ситуацій повинні бути передбачені чіткі правила і процедури, яких слід дотримуватися, та офіційно затверджена ієрархія відповідальності. Державні службовці також мають знати, який захист їм надаватиметься у разі виявлення ними таких правопорушень.

Процес прийняття рішень повинен бути прозорим та відкритим для ретельного його розгляду. Суспільство має знати, яким чином державні інститути розпоряджаються наданими їм повноваженнями і ресурсами. Керівники повинні демонструвати та заохочувати етичну поведінку, зокрема, шляхом створення адекватних умов роботи, надання дієвої оцінки показників роботи.

Що ж до нормативного забезпечення цих питань в Україні, то в Законі передбачено запровадження кодексів поведінки (ст. 13) та обов'язковість врегулювання конфлікту інтересів у разі його виникнення (ст. 14).

Згідно із Загальними правилами поведінки державного службовця, затвердженими наказом Головного управління державної служби України від 4 серпня 2010 року № 214, обов'язковою складовою для врегулювання конфлікту інтересів є саме контроль з боку керівництва.

У свою чергу, відсутність контролю (безконтрольність) з боку керівництва є корупційним ризиком. Унаслідок безконтрольності з боку керівництва можуть виникнути й інші корупційні ризики. Зокрема, такі, як конфлікт інтересів, недоброчесність державних службовців.

Наступним із перелічених вище корупційних чинників є дискреційні повноваження чиновника. Чому дискреційні повноваження сприяють виникненню корупції? Норма права має загальний характер. Це означає, що вона розрахована не на конкретний випадок чи обставину, а на той чи інший вид випадків і обставин. У теорії це називається «дискреційні повноваження» (або адміністративний розсуд). Коли чиновник наділений дуже великими дискреційними повноваженнями (особливо у сфері розпорядження ресурсами), виникає велика ймовірність шантажу і примусу до корупційної угоди. Норми права, які наділяють чиновників необґрунтованими дискреційними повноваженнями, становлять основну масу корупційних норм. Якщо завищені вимоги закону прямо сприяють вступу в корупційні відносини, то дискреційні повноваження створюють сприятливе середовище для того, щоб проявилася корупційна дія завищених вимог. Іншими словами, різниця між

цими факторами корупціогенності полягає в тому, що завищені вимоги закону самі по собі уже зумовлюють виникнення корупції, а дискреційні повноваження є корупціогенними чинниками лише тоді, коли вони полягають у можливості вибору між застосуванням завищених вимог закону і відмовою від їх застосування. Так, надаючи можливість вибору між санкціями різного ступеня тяжкості за відсутності чітких критеріїв того, коли потрібно накладати конкретну санкцію, норма права дає правопорушнику можливість заплатити особі, яка застосовує право, за менш тяжку для нього санкцію, а правозастосовнику – шантажувати порушника можливістю накладення більш суворої кари (стягнення, покарання, санкції тощо). У тому випадку, коли завищені вимоги поєднуються з можливістю розсуду, виявити корупцію набагато складніше, тому що «купується» цілком законне рішення, тобто рішення, що його міг би ухвалити і чесний чиновник. Якщо ж завищені вимоги повинні накладатися безумовно і закон чітко закріплює ті випадки, коли це має відбуватися, хабар сплачується за вчинення чиновником вже нелегальних дій. Таким чином, різні фактори корупціогенності породжують різні типи корупції [6].

Похідною від дискреційних повноважень є заінтересованість приватної особи. Чиновники, наділені дискреційною владою, практикують вимагання перешкоджати будь-кому в отриманні ліцензій, спеціальних дозволів або будь-яких інших послуг, що входять до їхньої компетенції. Якщо останні мають повноваження оцінювати суму належних виплат (наприклад, податків або зборів), це також відкриває можливості для здирства. Зіткнувшись із вимаганням з боку держслужбовця, приватна особа опиняється перед вибором: або дати хабара (що пов'язано із ризиком викриття), або оскаржити дії держслужбовця через внутрішній або зовнішній наглядовий орган. Рішення залежить від того, наскільки затратна процедура оскарження, а також наскільки громадянин обізнаний зі своїми законними правами і обов'язками службовця. Змова виникає за тих самих умов, що і здирство, проте відрізняється від нього, оскільки

вигідна обом сторонам і полягає в укладенні угоди, яка завдає шкоди державі. Наприклад, в обмін на хабар митний інспектор може занизити суму імпорту і тим самим зменшити суму мита, яку фірма-імпортер повинна сплатити. До укладення такої угоди також можуть бути залучені відповідні наглядові структури.

Для виявлення зон корупційного ризику в цілому пропонується також використовувати наступні підходи.

1. Формування реєстру найбільш корупційно небезпечних сфер діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування. До них можна віднести: розміщення замовлень на поставку товарів (виконання робіт, надання послуг) для державних потреб; формування, виконання та контроль за виконанням бюджетних коштів; управління та розпорядження об'єктами комунальної власності (будівлі, споруди), у тому числі з питань оренди, безоплатного користування та приватизації цих об'єктів; управління та розпорядження земельними ділянками, що перебувають у державній та комунальній власності; управління та розпорядження житловим фондом, у тому числі з питань укладення різного характеру договорів найму; транспорт і дорожнє господарство; будівництво та капітальний ремонт; природно-ресурсне регулювання і нафтогазовий промисел; енергетика та житлово-комунальний комплекс; охорона здоров'я; освіта; агропромисловий комплекс; встановлення тарифів; прийняття нормативно-правових актів; видача ліцензій, дозволів на проведення окремих видів робіт; нагляд за господарською діяльністю організацій; виконання адміністративного провадження (збір податків, накладення штрафів тощо); призначення на державні посади; проведення атестації службовців, конкурсів на заміщення вакантних посад державної служби.

2. Визначення переліку повноважень державних службовців у цих сферах діяльності, виконання яких може супроводжуватися корупційними проявами та діями: надання державних і муніципальних послуг громадянам та організаціям; здійснення контрольних та наглядових заходів; підготовка та прийняття рішень про розподіл бю-

джетних асигнувань, субсидій, міжбюджетних трансфертів, а також розподіл обмежених ресурсів (квоти, ділянки, надра тощо); управління державним майном; здійснення державних закупівель або видача ліцензій та дозволів; зберігання і розподіл матеріально-технічних ресурсів. З урахуванням даного переліку та специфіки діяльності органів влади можна сформувати спеціальні переліки повноважень державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування, виконання яких пов'язане з підвищенням корупційним ризиком, і скласти відповідний перелік посад державної служби та служби в органах місцевого самоврядування.

3. Виявлення корупційних норм у законодавстві, регламентах, посадових інструкціях, пов'язаних із управлінською діяльністю [4].

Характеризуючи новели Закону, безумовно, слід згадати, що він визначає і наслідки притягнення до відповідальності за вчинення корупційних правопорушень, а також, що важливо, передбачає: особи, яких притягнуто до кримінальної або адміністративної відповідальності за корупційні правопорушення, пов'язані з порушенням обмежень, передбачених цим Законом, підлягають звільненню з відповідних посад. Разом із тим при застосуванні Закону в практичній діяльності виникає чимало проблем передусім через невизначеність ключових понять.

Так, саме по собі поняття «неправомірна вимога», на якому ґрунтується визначення корупції у Законі, є розмитим: законодавець не розмежував його з поняттями «хабар» та «подарунок», хоча відповідальність за порушення обмежень та заборон на одержання неправомірної вигоди, подарунків, а також за одержання хабара передбачена різними нормами. Тому на практиці виникатиме питання, чи є неправомірною вигодою подарунок, пожертва, хабар, винагорода, послуги та інше майно. А від цього залежить не лише притягнення або непритягнення до відповідальності і правильна кваліфікація вчиненого, а й міра покарання. Викликають багато запитань закріплені законом обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності. Неоднозначною є і судова практика: з одного боку, відповідальність

встановлено лише за сам факт одночасного перебування особи на відповідній державній посаді і в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців; водночас з другого боку, поняття корупції, до якого мали б кореспондувати усі норми-заборони Закону, передбачає як обов'язкову ознаку одержання вигоди (прибутку від такої діяльності). То чи наявний склад правопорушення в діях державного службовця, який є одночасно і підприємцем «лише на папері», оскільки підприємство чи підприємець отримують від цієї діяльності незначний прибуток або ж не отримують його взагалі? Зокрема, аналізуючи постанови апеляційного суду області у справах про адміністративні правопорушення, передбачені у ст. 172-4 КУпАП, згідно з якими провадження у справах закривалося з підстав, передбачених ст. 22 КУпАП, а саме – за мало-значністю, доходимо висновку, що позиція суду проходить кризу призму безумовної наявності неправомірної вигоди в діях корупціонера (у цьому випадку прибутку від підприємницької діяльності, участі в управлінні підприємством). Не зовсім зрозумілі вимоги Закону щодо декларування доходів: законодавець передбачив відповідальність за неподання або несвоєчасне подання декларації про майно та доходи, однак не встановив відповідальність за подання недостовірної інформації. Відсутня норма-превенція, яка б передбачала звільнення особи від адміністративної відповідальності, коли щодо неї мало місце вимагання неправомірної вигоди або якщо до її передачі вона з метою викриття корупційного діяння добровільно заявила про це до органу, наділеного законом правом складати адміністративні протоколи про вчинення корупційного правопорушення. Як наслідок – ці правопорушення автоматично переводяться в розряд латентних, тому що відсутня особа, заінтересована в повідомленні пра-

воохоронних органів про незаконні дії посадовця. У законах про працю та інших не передбачені підстави для розірвання трудового договору і звільнення корупціонера з посади у зв'язку з набранням судовим рішенням законної сили. Закон надав винуватим особам можливість уникати адміністративної відповідальності: розгляд справ тепер відбувається лише за участі правопорушника. Водночас не деталізовано, які ж заходи застосовувати, якщо особа ухиляється від явки до суду і здійснити її привід з різних причин неможливо (перебування за кордоном, переховування і неможливість встановлення її місцеперебування). Такі «хитрощі» стають ще більш можливими за умови законодавчого обмеження для судових та правоохоронних органів строку притягнення до відповідальності з моменту винесення постанови про відмову в порушенні кримінальної справи одним місяцем. Не включено до кола уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції підрозділи Державної служби боротьби з економічною злочинністю і внутрішньої безпеки органів внутрішніх справ, у зв'язку із чим виникає питання, чи уповноважені вони виявляти корупційні правопорушення кримінального характеру.

Усі ці прогалини, маю надію, «відшліфуються» судовою практикою та будуть усунені законодавцем.

Найважливіше, що Закон стане вірним дороговказом суспільству до поступового подолання корупції в будь-яких її проявах, в різних сферах суспільного життя, а в подальшому, сподіваюсь, і в ментальності. Водночас новели Закону не матимуть жодного впливу на покращення ситуації, якщо не знайдуть підтримки у суспільстві. З огляду на це не викликає жодних сумнівів важливість взаємодії органів державної влади та громадянського суспільства щодо запобігання виникненню корупції та її поширенню.

Список використаних джерел:

1. Мельник М.І. Науково-практичний коментар до Закону України «Про боротьбу з корупцією» / М.І. Мельник, А.І. Редька, М.І. Хавронюк. – К.: Атіка, 2008. – 372 с.
2. Технічний документ – звіт за результатами дослідження «Корупція та корупційні ризики в державних адміністративних органах: громадська думка населення України, підприємців, експертів» / Фонд «Демократичні ініціативи»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/0/21891>

3. Роз'яснення «Реформування антикорупційної політики держави: мета та шляхи реалізації» від 7 вересня 2011 року / Смирнова О.Л. (начальник відділу антикорупційної політики Департаменту антикорупційного законодавства та законодавства про правосуддя Міністерства юстиції України): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/0/36515>

4. Методические рекомендации по выявлению зон потенциально повышенного коррупционного риска в системе государственного и муниципального управления для разработки антикоррупционных мер целевых программ по противодействию коррупции в исполнительных органах государственной власти и органах местного самоуправления муниципальных образований Ульяновской области на 2011–2012 годы / Уполномоченный по противодействию коррупции в Ульяновской области и его аппарат: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://anticorrupt-ul.ru/materials/zonen.html>

5. Роз'яснення «Корупційні ризики в діяльності державних службовців» від 12 квітня 2011 року / Н. Джух (головний спеціаліст відділу антикорупційної політики Департаменту законодавства про правосуддя, правоохоронної діяльності та антикорупційної політики Міністерства юстиції України): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/0/34678>

6. Головшинский К.И. Диагностика коррупционности законодательства / Головшинский К.И.; под ред. Г.А. Сатарова, М.А. Краснова: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.anti-corr.ru/indem/2004diag_cor_zak.htm#_Точ63574049

Иван МЕЛЬНИЧУК

**ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ
«ПРО ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ І ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ»**

Резюме

Проаналізовано поняття корупції як соціального явища. Розглянуто проблеми застосування положень Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» на прикладі роботи правоохоронних органів – спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції та судів Тернопільської області.

Иван МЕЛЬНИЧУК

**ОТДЕЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ ПРИМЕНЕНИЯ ЗАКОНА УКРАИНЫ
«ОБ ОСНОВАХ ПРЕДУПРЕЖДЕНИЯ И ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ КОРРУПЦИИ»**

Резюме

Проанализировано понятие коррупции как социального явления. Рассмотрены проблемы применения положений Закона Украины «Об основах предупреждения и противодействия коррупции» на примере работы правоохранительных органов – специально уполномоченных субъектов в сфере противодействия коррупции и судов Тернопольской области.

Ivan MELNYCHUK

**PARTICULAR ASPECTS OF IMPLEMENTATION OF THE LAW OF UKRAINE
«ON PREVENTION AND COUNTERACTION CORRUPTION FUNDAMENTALS»: THEORARTICAL
AND PRACTICAL ASPECTS**

Summary

Corruption as a social phenomenon is analyzed. The fundamentals of implementation of Law of Ukraine «On corruption prevention and counteraction fundamentals» are considered. Broad array of practice of the law enforcement bodies and judges of Ternopol region in the sphere of corruption counteraction is examined.